

Κυρίες και Κύριοι,

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες βρίσκονται στο δρόμο για την ολοκλήρωση της εσωτερικής τους αγοράς με βάση την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1985 και τις προτάσεις της Λευκής Βίβλου. Η επιλογή αυτή αποτελεί την απάντηση της Ευρώπης στην ταχύτατα διαμορφούμενη νέα διεθνή οικονομική πραγματικότητα. Παράλληλα όμως επιδιώκει και προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής των Κρατών-Μελών της.

Η Ενιαία Αγορά θα άρει τα εμπόδια τα οποία σήμερα περιορίζουν την αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων και τις εμποδίζουν να εξαντλήσουν τις δυνατότητες πλήρους αξιοποίησης των πόρων τους. Παράλληλα θα διαμορφώσει ένα νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον που θα τις ωθήσει στην αξιοποίηση νέων ευκαιριών.

Οι οικονομικές αναλύσεις δείχνουν πως η άρση αυτών των εμποδίων θα αποδώσει σημαντικά βραχυπρόθεσμα οφέλη ως προς την μείωση του κόστους παραγωγής.

Μεσοπρόθεσμα τα οφέλη προβλέπεται να είναι πιο εντυπωσιακά καθώς οι επιχειρήσεις θα αξιοποιήσουν τις οικονομίες μεγέθους και θα αυξάνουν την οικονομική αποτελεσματικότητά τους. Οι επιχειρήσεις θα μπορέσουν να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα και να προωθήσουν καινοτομίες στον τεχνολογικό τομέα.

Σε μακροοικονομικό επίπεδο, η συμπίεση του κόστους παραγωγής και των τιμών αναμένεται να οδηγήσει στην αύξηση των επενδύσεων, του όγκου παραγωγής και τελικά της απασχόλησης.

Οι επιπτώσεις όμως της Ενιαίας Αγοράς θα διαφέρουν σημαντικά ανάμεσα στα διάφορα κράτη-μέλη, ανάμεσα στις περιοχές και στους τομείς ή κλάδους. Οι αναλύσεις δείχνουν πως οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, όπως η Ελλάδα, θα συναντήσουν ιδιαίτερες δυσκολίες για να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που προσφέρονται.

Παράλληλα θα υπάρξουν σημαντικές αρνητικές παρενέργειες από την δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς. Οι επιχειρήσεις θα αντιμετωπίσουν

σκληρότερο ανταγωνισμό και θα υπάρξουν σημαντικές επιπτώσεις στην απασχόληση.

Θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε πως ενώ το κόστος από την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αγοράς θα προκύπτει αυτόματα, για τα οφέλη δεν ισχύει το ίδιο. Τα οφέλη υπάρχουν μόνο ως δυνατότητες και απαιτούν σοβαρές προσπάθειες από τη μεριά των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων και των άλλων οικονομικών φορέων για να τις αξιοποιήσουν.

Με βάση αυτές τις εκτιμήσεις είναι φυσιολογικό να τεθούν δύο βασικά ερωτήματα. Πρώτον, που βασίστηκε η επιλογή της Κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ να υποστηρίξει την Ενιαία Πράξη. Δεύτερο, τι πρέπει να γίνει από σήμερα ως τις 31.12.1992 για να δικαιωθεί αυτή η επιλογή.

Η υποστήριξη της Ενιαίας Πράξης βασίστηκε σε δύο πολύ βασικές διαπιστώσεις. Κατ'αρχήν, το 1992 και το 2000 έρχονται σε τρία ή έντεκα χρόνια αντίστοιχα ανεξάρτητα από τη συμμετοχή μας στη Κοινότητα. Η Ελληνική οικονομία και κοινωνία ήταν έτσι κι αλλιώς υποχρεωμένη να αναζητήσει τη θέση της στο νέο διεθνή καταμερισμό εργασίας. Και δεν ήταν προετοιμασμένη γι'αυτό.

Πίστη μου είναι πως η ένταξη της ελληνικής οικονομίας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας μπορεί να επιτευχθεί με πολύ καλύτερα αποτελέσματα μέσω της αντίστοιχης προσπάθειας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η διαδικασία αυτή μας επιτρέπει πολιτική παρέμβαση στις αποφάσεις που αφορούν τους όρους της ενσωμάτωσης, και παρέχει σημαντικές δυνατότητες ανάσχεσης των ανεξέλεγκτων δυνάμεων της αγοράς μέσω των κοινοτικών θεσμών.

Δεύτερον, η διαδικασία εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας μέσω της ευρωπαϊκής ενοποίησης μπορεί να αξιοποιήσει την αρχή της αλληλεγγύης στην οποία στηρίζεται η συνοχή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, και αυτό έχει ήδη επιτευχθεί σε σημαντικό βαθμό με την παράλληλη προς την Εσωτερική Αγορά στοχοθέτηση της Κοινωνικής και Οικονομικής Συνοχής που υλοποιείται με την διπλασιασμό των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα οδηγεί και στις επιλογές των πολιτικών που πρέπει να ακολουθήσουμε ως τον Δεκέμβρη του '92. Επιλογές που κρίνονται στις ερχόμενες εκλογές για το Ελληνικό και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Οι πολιτικές που πρέπει να επιλέξουμε αναφέρονται σε τρία βασικά επίπεδα. Στο πρώτο περιλαμβάνονται εκείνες που αφορούν την τελική διαμόρφωση των λεπτομερειών του θεσμικού πλαισίου που θα διέπει την Ενιαία Αγορά αλλά και παράλληλους θεσμούς όπως εκείνο του Ενιαίου Κοινωνικού Χώρου. Στο δεύτερο επίπεδο περιλαμβάνονται οι πολιτικές που αφορούν την προετοιμασία της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας για να ενταχθεί στην ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά. Τέλος, στο τρίτο περιλαμβάνονται πολιτικές που θα κατανέμουν δίκαια το κόστος και τις ~~οφέλεις~~ οφέλεις που προκύπτουν από την Ενιαία Πράξη έτσι ώστε να επιτευχθεί η προσαρμογή με την ευρύτερη δυνατή συναίνεση και υπό συνθήκες εργασιακής ειρήνης.

Η πολιτική παρέμβασης της χώρας μας στη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της Ενιαίας Αγοράς πρέπει να έχει ως βασικό στόχο την αύξηση της συμμετοχής μας στην ευρωπαϊκή αγορά και όχι στην προστασία του μεριδίου που ήδη κατέχουμε στην ελληνική.

Η αμυντική και παρελκυστική προσπάθεια εξασφάλισης μεταβατικών περιόδων και προθεσμιών προσαρμογής στις περισσότερες περιπτώσεις δεν έχει άλλο αποτέλεσμα παρά την απώλεια χρόνου και ευκαιριών. Άρα προωθούμε μέτρα που διευκολύνουν την είσοδο των ελληνικών επιχειρήσεων στην ευρωπαϊκή αγορά.

Παράλληλα ενισχύουμε την Επιτροπή στις προσπάθειές της για την υλοποίηση του Ενιαίου Κοινωνικού Χώρου και με συμμαχίες με συγγενείς ευρωπαϊκές πολιτικές δυνάμεις προωθούμε την θεσμοθέτηση της Κοινωνικής Χάρτας που θα διασφαλίζει την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση, την ίση αμοιβή ανδρών και γυναικών, τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και τη συμμετοχή των εργαζομένων

στη διοίκηση των επιχειρήσεων. Οι εργαζόμενοι, ως βασικοί συντελεστές της παραγωγής, πρέπει να έχουν εξασφαλισμένο το δικαίωμα της πληροφόρησης και της διατύπωσης άποψης για τις επιχειρησιακές επιλογές. Η εσωτερική αγορά δεν μπορεί να γίνει πραγματικότητα χωρίς την συμμετοχή των εργαζομένων.

Η οικονομική πολιτική που θα προετοιμάσει την χώρα μας για τη συμμετοχή της στην Εσωτερική Αγορά έχει να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που κληρονόμησε η οικονομία μας από τις δεκαετίες του '60 και του '70. Προβλήματα, κυρίως διαρθρωτικά, που επιμένουν παρά τις προσπάθειες και την πρόοδο που σημειώθηκε σε μερικούς τομείς τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα μετά το 1985. Η σχετικά αδύναμη βιομηχανική βάση, ο έντονος προστατευτισμός και η σχεδόν ολιγοπωλιακή διαμόρφωση της αγοράς σε ορισμένους κλάδους παραγωγής και διανομής, η κεφαλαιακή δομή και η δομή των μεγεθών των ελληνικών επιχειρήσεων καθώς και η σημαντική δυσκαμψία της παραγωγής συνεχίζουν να χαρακτηρίζουν την ελληνική οικονομία. Και τούτο παρά τις αξιοσημείωτες προσαρμογές που επιτεύχθηκαν μετά την ένταξη της χώρας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Στην περίοδο αυτή πολλές επιχειρήσεις κατάφεραν να προσαρμοσθούν στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού, αλλά τα προϊόντα μας παραμένουν χαμηλής τεχνολογίας, η παραγωγή μας είναι έντασης εργασίας και η οργάνωση πολλών ελληνικών επιχειρήσεων ακολουθεί ξεπερασμένα πρότυπα.

Επομένως η συμμετοχή των ελληνικών επιχειρήσεων στην Εσωτερική Αγορά θα εξαρτηθεί από την ικανότητά τους να προσαρμοστούν στο ευρύτερο εμπορικό περιβάλλον που θα διαμορφωθεί στα πλαίσια της Ενιαίας Αγοράς.

Όμως αρκετές ελληνικές επιχειρήσεις που λειτουργούν ακόμα κάτω από συνθήκες έντονου προστατευτισμού και ασθενούς φυσικού συγκριτικού πλεονεκτήματος θα αντιμετωπίσουν ισχυρές πιέσεις στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Βέβαια η απελευθέρωση της αγοράς κεφαλαίων και η μείωση των επιτοκίων που θα ακολουθήσει δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την

αύξηση των επενδύσεων και τη δημιουργία νέων υγιών θέσεων εργασίας. Αλλά ο βαθμός στον οποίο οι ελληνικές επιχειρήσεις θα μπορέσουν να αξιοποιήσουν αυτές τις ευκαιρίες θα εξαρτηθεί από τη δυνατότητα προσαρμογής τους και την ικανότητα τους να λειτουργήσουν αποτελεσματικά.

Η οικονομική πολιτική που εφαρμόστηκε τον Οκτώβρη του 1985 είχε σαν βασικό στόχο της την δημιουργία των μακρο-οικονομικών προϋποθέσεων για τον εκσυγχρονισμό και την αύξηση της δυνατότητας προσαρμογής των ελληνικών επιχειρήσεων. Και απέδωσε θετικά αποτελέσματα. Άρχισε η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και βελτιώθηκε σημαντικά το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών με μηδενισμό του εξισοροπητικού εξωτερικού δανεισμού. Η μείωση του κόστους παραγωγής και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας δημιούργησε θετικό κλίμα και οδήγησαν σε ανάκαμψη των επενδύσεων και της παραγωγής. Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα παρουσίασαν θεαματική αύξηση και βρίσκονται στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων δεκαετιών. Οι προσπάθειες για παραπέρα βελτιώσεις σ' αυτούς τους τομείς πρέπει να συνεχιστούν με συνέπεια για να συνεχιστεί η υποστήριξη της διαδικασίας προσαρμογής. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην συνέχιση της αποκλιμάκωσης των πληθωριστικών πιέσεων.

Σήμερα όμως το πιο σημαντικό πρόβλημα της μακροοικονομικής ισορροπίας εντοπίζεται στα ελλείμματα του δημόσιου τομέα. Πρόβλημα που προκαλεί αρνητικές επιδράσεις στην οικονομία και που πρέπει να αντιμετωπιστεί με μέτρα που θα στοχεύουν στο μηδενισμό του πρωτογενούς ελλείμματος μέχρι το 1992.

Η επίτευξη του στόχου αυτού και η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την πλήρη ένταξη της δραχμής στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Ένταξη που πρέπει να πραγματοποιηθεί μέχρι το 1992 ώστε να λειτουργήσει καταλυτικά για την απαραίτητη οικονομική σύγκλιση περιορίζοντας τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις και συμβάλλοντας στη νομισματική σταθερότητα.

Η μακροοικονομική πολιτική όμως-οσοδήποτε αναγκαία- δεν επαρκεί για την προετοιμασία των ελληνικών επιχειρήσεων ώστε να αντιμετωπίσουν

το ανταγωνιστικό περιβάλλον του 1993. Απαιτείται μία σειρά διαρθρωτικών μέτρων που θα προωθήσουν την ευελιξία των αγορών, θα ενισχύσουν την διαδικασία της βιομηχανικής προσαρμογής και θα εξασφαλίσουν την δυνατότητα των επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν όσες ευκαιρίες προσφέρονται.

Ακόμα πρέπει να αναγνωρίσουμε πως όλες οι επιχειρήσεις στη χώρα μας μικρές και μεγαλύτερες λειτουργούν στα πλαίσια ενός συστήματος αντιπαραγωγικών κανονιστικών ρυθμίσεων το οποίο διαμορφώθηκε κυρίως στη διάρκεια των δεξαετιών του '60 και του '70 και το οποίο αντιστοιχεί στη λογική του μερκαντιλισμού του 19^{ου} αιώνα. Παράλληλα οι δυσλειτουργίες της δημόσιας διοίκησης αυξάνουν αντί να μειώνουν το κόστος παραγωγής του ιδιωτικού τομέα και το εκπαιδευτικό μας σύστημα αδυνατεί να καλύψει τις πραγματικές ανάγκες της παραγωγής.

Η πολιτική λοιπόν στην κρίσιμη τετραετία μέχρι το '93 - και όχι μόνο η οικονομική πολιτική - θα πρέπει να αντιμετωπίσει σοβαρά με συνέχεια και με συνέπεια όλα αυτά τα προβλήματα. Βασικός βραχυπρόθεσμος στόχος της πρέπει να είναι η άρση του πλέγματος των αντιπαραγωγικών κανονιστικών ρυθμίσεων που στραγγαλίζουν την αγορά. Η αποκατάσταση της λειτουργίας της αγοράς και της οικονομικής δημοκρατίας και ισονομίας πρέπει να αρχίσει μέσα από τον ίδιο τον χώρο των επιχειρήσεων.

Αντίστοιχοι και παράλληλοι στόχοι πολιτικής πρέπει να αναφέρονται στην αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης και της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων και κατευθύνσεων. Οι προσπάθειες σε αυτούς τους τομείς, βέβαια, έχουν μεσοπρόθεσμο χαρακτήρα, ο οποίος δεν μπορεί να εξασφαλιστεί αν δεν υπάρξει ευρύτατη συναίνεση της ελληνικής κοινωνίας και των πολιτικών φορέων που την εκφράζουν.

Άμεση και επιτακτική όμως είναι η ανάγκη αναδιάρταξης του παραγωγικού δυναμικού για να ανταπεξέλθει με το κατά το δυνατόν μικρότερο κόστος στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού. Αυτό απαιτεί ένα πολύπλευρο και εντατικό πρόγραμμα υποδομής που θα απευθύνεται στις ίδιες τις επιχειρήσεις για τον εκσυγχρονισμό τους και την

ανάπτυξη των εσωτερικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους σε επίπεδα παρόμοια με εκείνα των ευρωπαϊών ανταγωνιστών τους. Σε ένα τέτοιο πρόγραμμα εντάσσονται προσπάθειες που αφορούν τον εκσυγχρονισμό της τεχνικής υποδομής της χώρας μας στους τομείς των μεταφορών των τηλεπικοινωνιών και των υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας. Περιλαμβάνεται επίσης η παροχή ευκαιριών για την τεχνολογική προσαρμογή, την κατάρτιση και την επιμόρφωση των επιχειρηματιών και την οργανωτική αναβάθμιση των επιχειρήσεων. Τέλος απαιτείται σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο που θα προωθήσει την λειτουργική συνένωση των μικρών επιχειρήσεων ενώ παράλληλα θα προστατεύει τον ανταγωνισμό στην εγχώρια αγορά από εξαγορές ή συγχωνεύσεις που δημιουργούν ολιγοπωλιακές καταστάσεις.

Γεγονός ωστόσο παραμένει πως ο βαθμός επιτυχίας των επιχειρήσεων στην διαδικασία ενσωμάτωσης στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά θα εξαρτηθεί από αυτές τις ίδιες. Από την προσπάθεια που οι ίδιες θα καταβάλουν και από τον βαθμό στον οποίο θα αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που θα τους παρασχεθούν σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο. Κυρίως όμως από την ικανότητά τους να αποβάλλουν την αμυντική ψυχολογία και την τάση αναζήτησης προστασίας. Θα πρέπει να δεχθούν πως χωρίς κάποιο κόστος σήμερα δεν μπορεί να προκύψει κάποιος όφελος αύριο.

Και χρέος της πολιτείας είναι με την πολιτική της στο τρίτο επίπεδο να φροντίσει για τον δίκαιο επιμερισμό του κόστους και των Οφελιών στην ευρύτερη κοινωνία. Γιατί η επιτυχία κάθε προσπάθειας εκσυγχρονισμού βασίζεται στην κοινωνική συναίνεση και την επίτευξη του ταξικού συμβιβασμού που εξασφαλίζει εργασιακή ειρήνη. Πρέπει λοιπόν να γίνει κατανοητό πως η πολιτική που έχει αυτούς τους στόχους αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της προσπάθειας εκσυγχρονισμού, λειτουργεί υπέρ της κοινωνίας στο σύνολό της άρα και υπέρ των επιχειρήσεων.

Επιγραμματικά λοιπόν η θέση μου είναι πως η πολιτική απέναντι στις ιδιωτικές επιχειρήσεις ενόψει της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης

δεν μπορεί παρά να είναι μία πολιτική κοινωνικού και οικονομικού εκσυγχρονισμού με κοινωνική δικαιοσύνη και δίκαιη κατανομή του κόστους και των οφελιών που αυτός ο εκσυγχρονισμός συνεπάγεται.